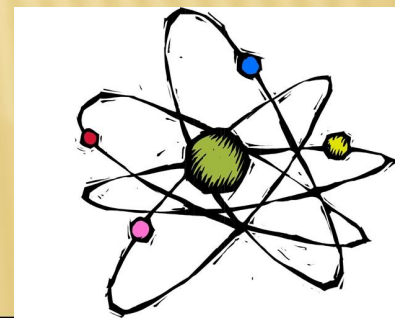

РАДІУС АТОМА.
ЯВИЩЕ ПЕРІОДИЧНОЇ ЗМІНИ
ВЛАСТИВОСТЕЙ ЕЛЕМЕНТІВ ТА
ЇХНІХ СПОЛУК НА ОСНОВІ УЯВЛЕНЬ
ПРО ЕЛЕКТРОННУ БУДОВУ АТОМІВ

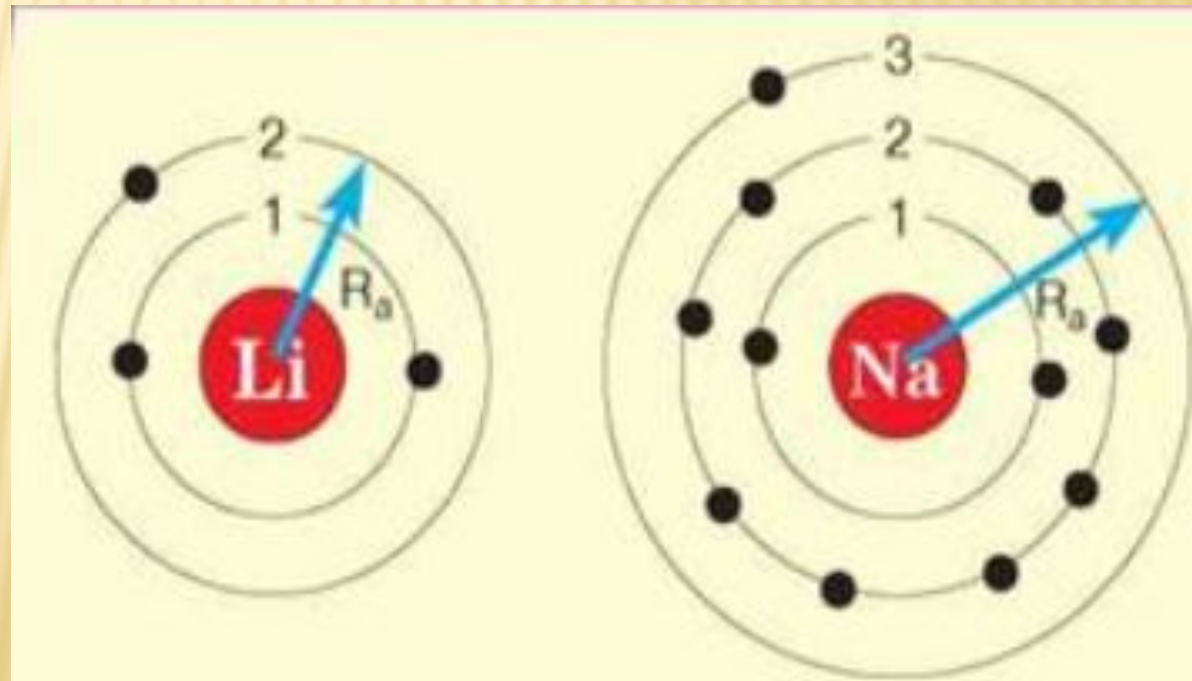
8 клас

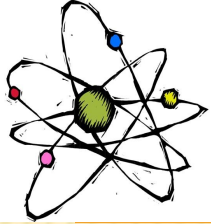
Періодичний закон:
ВЛАСТИВОСТІ ХІМІЧНИХ
ЕЛЕМЕНТІВ, А ТАКОЖ
УТВОРЕНИХ НИМИ РЕЧОВИН
ПЕРЕБУВАЮТЬ У ПЕРІОДИЧНІЙ
ЗАЛЕЖНОСТІ
*ВІД ЗАРЯДІВ ЇХНІХ АТОМНИХ
ЯДЕР.*

РАДІУС АТОМА

- це відстань від центра ядра до останнього енергетичного рівня
- що більша кількість енергетичних рівнів в електронній оболонці, то більший радіус атома

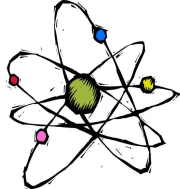

РАДІУС АТОМА

Відносні розміри атомів хімічних елементів

	1A	2A	3A	4A	5A	6A	7A	8A
1	H							He
2	Li	Be	B	C	N	O	F	Ne
3	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar
4	K	Ca	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr
5	Rb	Sr	In	Sn	Sb	Te	I	Xe
6	Cs	Ba	Tl	Pb	Bi	Po	At	Rn

Рис. 9.2. Зміна радіусів атомів у періодах і підгрупах

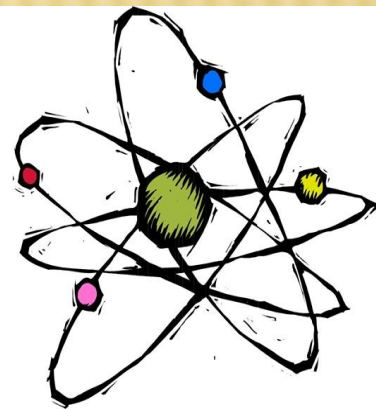
1	2	3	4	5	6	7	8
H							He
Li	Be	B	C	N	O	F	Ne
Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar
K	Ca	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr
Rb	Sr	In	Sn	Sb	Te	I	Xe
Cs	Ba	Tl	Pb	Bi	Po	At	Rn

ЕЛЕКТРОНЕГАТИВНІСТЬ

- це здатність атома притягувати до себе валентні електрони від інших атомів.

***Чим більша електронегативність,
тим сильніше у елемента виражені
неметалічні властивості.***

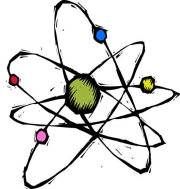
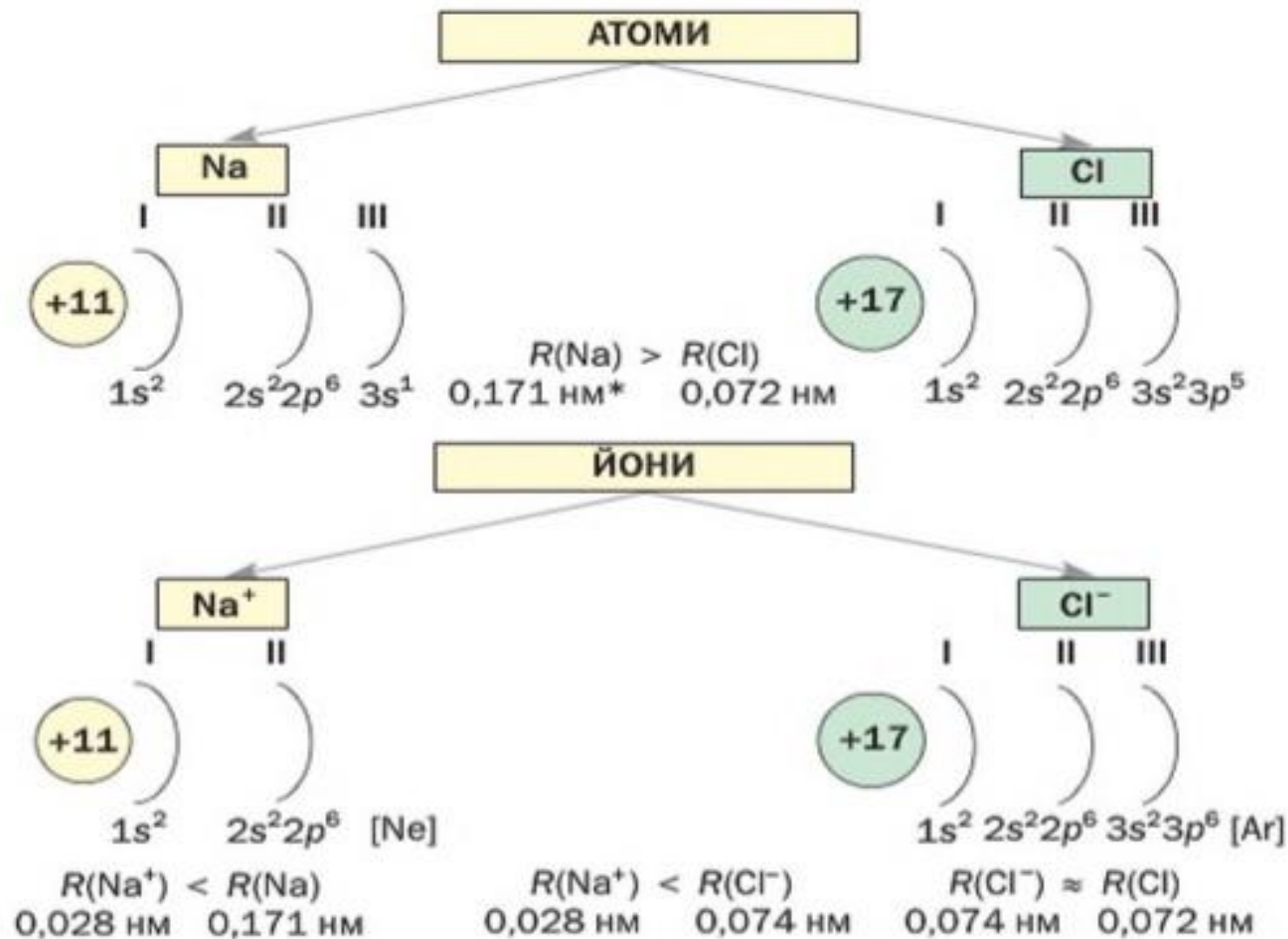

Схема 4

Характеристики атомів і йонів Натрію та Хлору

* 1 нм (нанометр) становить 10^{-9} м.

ЕЛЕКТРОНЕГАТИВНІСТЬ ЕЛЕМЕНТІВ

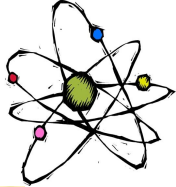
Металічні властивості

Неметалічні властивості

Період	Група I		Група II		Група III		Група IV		Група V		Група VI		Група VII		Група VIII			
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	B	B	B	
1													H					
2	Li 1,0		Be 1,5		B 2,0		C 2,5		N 3,0		O 3,5		F 4,0					
3	Na 0,9		Mg 1,2		Al 1,5		Si 1,8		P 2,1		S 2,5		Cl 3,0					
4	K 0,8	Cu 1,9	Ca 1,0	Zn 1,6	Ga 1,6	Sc 1,3	Ge 1,8	Ti 1,5	As 2,0	V 1,6	Se 2,4	Cr 1,6	Br 2,8	Mn 1,5	Fe 1,8	Co 1,9	Ni 1,9	
5	Rb 0,8	Ag 1,9	Sr 1,0	Cd 1,7	In 1,7	Y 1,2	Sn 1,8	Zr 1,4	Sb 1,9	Nb 1,6	Te 2,1	Mo 1,8	I 2,5	Tc 1,9	Ru 2,2	Rh 2,2	Pd 2,2	
6	Cs 0,7	Au 2,4	Ba 0,9	Hg 1,9	Tl 1,8	La-Lu 1,0-1,2	Pb 1,9	Hf 1,3	Bi 1,9	Ta 1,5	Po 2,0	W 1,7	At 2,2	Re 1,9	Os 2,2	Ir 2,2	Pt 2,2	
7	Fr 0,7		Ra 0,9															

Неметалічні властивості

Розташування металічних і неметалічних елементів у Періодичній системі Д. І. Менделєєва (короткий варіант)

Періоди

— У синіх клітинках розташовані металічні елементи.

Групи елементів

V
а в а

— А у рожевих — неметалічні елементи.

Періоди		Групи елементів									
		V					V'				
		а	в	а	а	а	а	в	а	а	
1		(H)									
2		Be	B	C	N	O	F	Ne			
3		Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar		
4		K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni
5		Cu	Zn	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr		
5	6	Rb	Sr	Y	Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd
	7	Ag	Cd	In	Sn	Sb	Te	I	Xe		
6	8	Cs	Ba	La	Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt
	9	Au	Hg	Tl	Pb	Bi	Po	At	Rn		
7	10	Fr	Ra	Ac	Rf	Db	Sg	Bh	Hs	Mt	Ds

Періодична система хімічних елементів (коротка форма)

ГРУПИ ЕЛЕМЕНТІВ

ПЕРІОДИ	ГРУПИ ЕЛЕМЕНТІВ													
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII						
1	H 1,00794 Гідроген							He 4,002602 Гелій	Періодичний система хімічних елементів					
2	Li 6,941 Літій	Be 9,01224 Берилій	B 10,811 Бор	C 12,011 Вуглець	N 14,007 Азот	O 15,999 Кисень	F 18,998 Фтор	Ne 20,179 Неон						
3	Na 22,990 Натрій	Mg 24,305 Магній	Al 26,982 Алюміній	Si 28,086 Силіцій	P 30,974 Фосфор	S 32,065 Сульфур	Cl 35,453 Хлор	Ar 39,948 Аргон						
4	K 39,098 Калій	Ca 40,078 Кальцій	Sc 44,956 Скандій	Ti 47,88 Титан	V 50,942 Ванадій	Cr 51,996 Хром	Mn 54,938 Манган	Fe 55,847 Залізо	Co 58,933 Кобальт	Ni 58,693 Нікель				
5	Rb 85,468 Рубідій	Sr 87,62 Стронцій	Y 88,906 Йттрій	Zr 91,224 Цирконій	Nb 92,906 Ніобій	Mo 95,94 Молибден	Tc 98 Технецій	Ru 101,07 Рутеній	Rh 102,91 Родій	Pd 106,42 Паладій				
6	Cs 132,91 Цезій	Ba 137,33 Барій	*La 138,905 Лантан	Hf 178,49 Гафній	Ta 180,948 Тантал	W 183,84 Вольфрам	Re 186,21 Реній	Os 190,23 Осмій	Ir 192,22 Ірідій	Pt 195,08 Платина				
7	Au 196,967 Золото	Hg 200,59 Ртуть	Tl 204,38 Талій	Pb 207,2 Свинець	Bi 208,98 Висмут	Po 209 Полоній	At 210 Астат	Rn 222 Радон						
8	Fr 223 Францій	Ra 226 Радій	**Ac 227 Актиній	Rf 261 Рифм	Db 262 Дубній	Sg 263 Сєбґорґіум	Bh 264 Берґеліум	Hs 265 Хасґеліум	Mt 266 Мітґеліум	Uun 267 Унґґеріум				
Хімічні формули	R_2O	RO	R_2O_3	RO_2	R_2O_5	RO_3	R_2O_7	RO_4						
Хімічні формули				RH_4	RH_3	H_2R	HR							
* Lanthanides	Ce 140,12 Церій	Pr 140,91 Прометій	Nd 144,24 Неодим	Pm 145 Прометій	Sm 150,36 Самарій	Eu 151,96 Європій	Gd 157,25 Гадоліній	Tb 158,93 Тербій	Dy 162,50 Диспрозій	Ho 164,93 Гольмій	Er 167,26 Ербій	Tm 168,93 Тиман	Yb 173,05 Йттрій	Lu 174,97 Лютецій
** Actinides	Th 232,04 Торій	Pa 231,04 Празурій	U 238,03 Уран	Np 237,05 Нептуній	Pu 244,06 Плутоній	Am 243,06 Америцій	Cm 247,07 Куріум	Bk 247,07 Берґеліум	Cf 251,08 Каліфорній	Es 252,08 Ейнштейній	Fm 257,10 Фермій	Md 258,10 Менделєєв	No 259,10 Нобелій	Lr 262,10 Лоренс

Металічні

Неметалічні

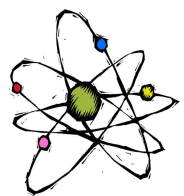
1A																	0			
1	H															2	He			
2	Li	Be															10	Ne		
3	Na	Mg	III B	IV B	V B	VI B	VII B	— VII —				IB	IB	13	14	15	16	17	18	Ar
4	K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	31	32	33	34	35	36	Kr	
5	Rb	Sr	Y	Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	49	50	51	52	53	54	Xe	
6	Cs	Ba	*La	Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au	Hg	81	82	83	84	85	86	Rn	
7	Fr	Ra	+Ac	Rf	Db	Sb	Bh	Hs	Mt	Ds	Rg	Uub	113	114	115	116	117	118	Uuo	

лантаноїди

58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
Ce	Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tm	Yb	Lu

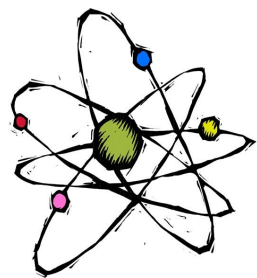
актиноїди

90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103
Th	Pa	U	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es	Fm	Md	No	Lr

КИСЛОТНО-ОСНОВНІ ВЛАСТИВОСТІ ОКСИДІВ ТА ГІДРАТІВ ОКСИДІВ

Ознака для порівняння	Формули та властивості						
Характер елемента	Металічний	Металічний	Металічний	Неметалічний	Неметалічний	Неметалічний	Неметалічний
Вищий оксид	Na_2O	MgO	Al_2O_3	SiO_2	P_2O_5	SO_3	Cl_2O_7
Характер властивостей вищого оксиду	Основний	Основний	Амфотерний	Кислотний	Кислотний	Кислотний	Кислотний
Гідрат вищого оксиду	NaOH	Mg(OH)_2	Al(OH)_3	H_2SiO_3	H_3PO_4	H_2SO_4	HClO_4
Характер гідрату вищого оксиду	Сильна основа (луг)	Основа	Амфотерний гідроксид	Слабка кислота	Кислота середньої сили	Сильна кислота	Дуже сильна кислота

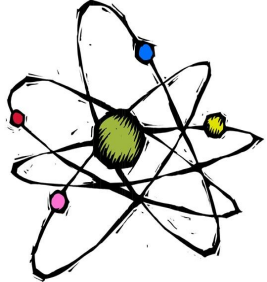
- Збільшення числа енергетичних рівнів
- Збільшення радіуса атомів
- Зменшення електронегативності
- Посилення металічних властивостей
- Посилення відновних властивостей

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
H							He
Li	Be	B	C	N	O	F	Ne
Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar
K	Ca	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr
Rb	Sr	In	Sn	Sb	Te	I	Xe
Cs	Ba	Tl	Pb	Bi	Po	At	Rn
Fr	Ra	Nh	Fl	Mc	Lv	Ts	Og

- Посилення неметалічних властивостей
- Посилення окисних властивостей

- Збільшення числа електронів на зовнішньому рівні
- Зменшення радіуса атомів
- Збільшення електронегативності
- Посилення неметалічних властивостей
- Посилення окисних властивостей
- Посилення кислотних властивостей оксидів і гідратів оксидів та послаблення відновних властивостей

Мал. 4.2. Періодичність у зміні властивостей хімічних елементів та їхніх атомів

Найменший радіус атома

He

F

Найбільша електронегативність
Найсильніші неметалічні властивості
Найсильніший окисник

Найбільший радіус атома
Найменша електронегативність
Найсильніші металічні властивості
Найсильніший відновник

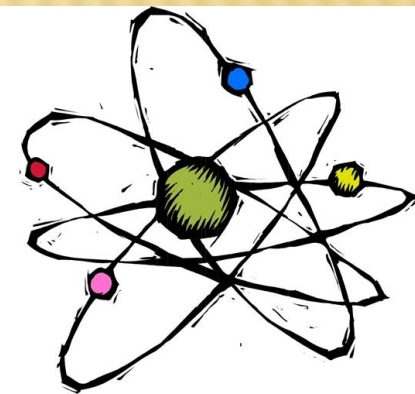
Fr

Мал. 4.3. Рекордні властивості
Францію та Флуору

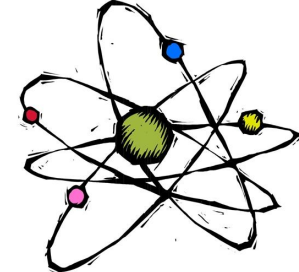
ВИСНОВОК

ПЕРІОДИЧНІСТЬ ЗМІН ВЛАСТИВОСТЕЙ
ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ТА ЇХНІХ СПОЛУК
ПОВ'ЯЗАНА
*З ПЕРІОДИЧНІСТЮ ПОВТОРЮВАНOSTІ
ЕЛЕКТРОННОЇ БУДОВИ АТОМІВ.*

ТЕСТ

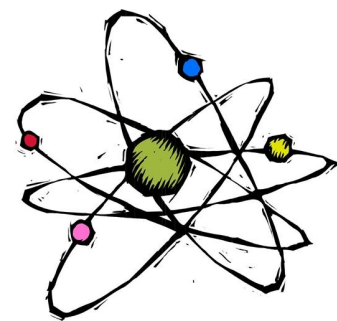
Укажіть правильне твердження.

- А Радіус атома Оксигену більший, ніж радіус атома Сульфуру.
- Б Як Оксиген, так і Сульфур утворює з Гідрогеном сполуку складу H_2E .
- В В атомах Оксигену й Сульфуру однакова загальна кількість електронів.
- Г Електронегативність Оксигену менша, ніж електронегативність Сульфуру.

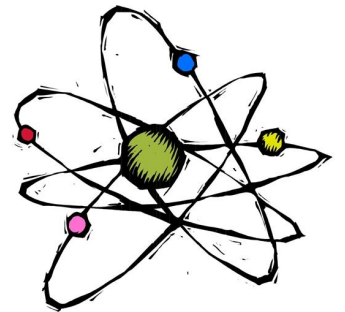
Укажіть правильне твердження.

- А Електронегативність Флуору менша, ніж електронегативність Бром.
- Б В атомах Хлору й Бром однакова загальна кількість електронів.
- В Як Хлор, так і Бром утворює з Гідрогеном сполуки складу HE .
- Г Радіус атома Флуору більший, ніж радіус атома Бром.

Укажіть нуклонне число A нукліда Титан-48, його протонне число Z та число нейтронів N .

	A	Z	N
А	22	48	26
Б	48	26	22
В	22	26	48
Г	48	22	26

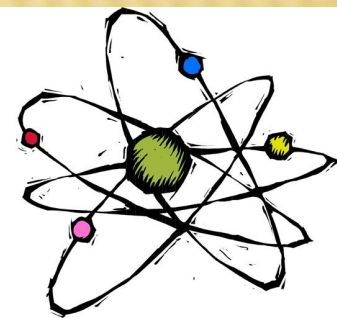
Визначте кількість електронів у йоні, нуклідний символ якого ${}^{27}_{13}\text{Al}^{3+}$

А 10

Б 16

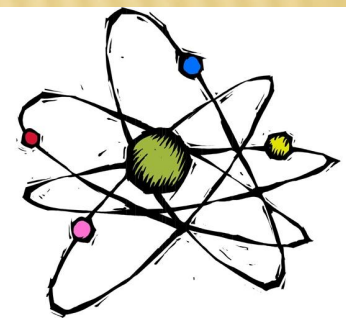
В 24

Г 30

ПОМИЛКОВИМ є твердження, наведене в рядку

- А** Електронегативність Сульфуру менша, ніж електронегативність Оксигену.
- Б** В атомі Оксигену стільки само енергетичних рівнів, як і в атомі Сульфуру.
- В** Радіус атома Сульфуру більший, ніж радіус атома Оксигену.
- Г** Окисні властивості кисню виражені сильніше, ніж сірки.

У ряду хімічних елементів F, Cl, Br, I

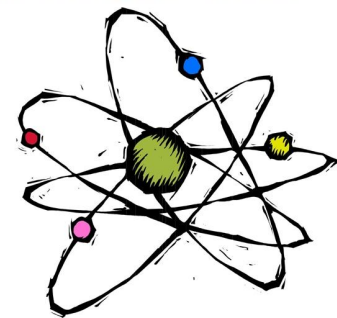

А збільшується електронегативність

Б збільшується число енергетичних рівнів в атомах

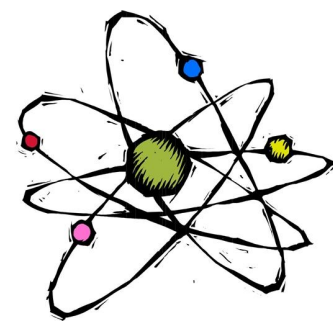
В посилюються окисні властивості відповідних простих речовин

Г посилюються неметалічні властивості відповідних простих речовин

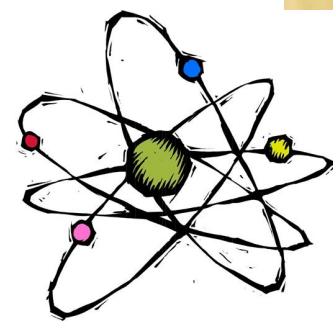
ПОМИЛКОВИМ є твердження, наведене в рядку

- А В атомі Флуору стільки само енергетичних рівнів, як і в атомі Хлору.
- Б Електронегативність Хлору менша за електронегативність Флуору.
- В Окисні властивості фтору виражені сильніше, ніж хлору.
- Г Радіус атома Хлору більший за радіус атома Флуору.

Укажіть нуклонне число A нукліда Кобальт-59, його протонне число Z і число нейтронів N .

	A	Z	N
А	27	27	32
Б	59	32	27
В	27	32	59
Г	59	27	32

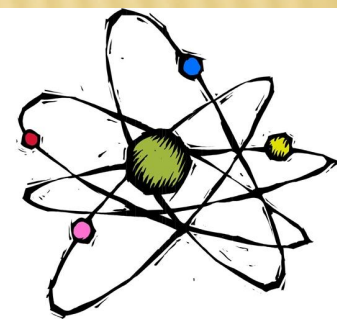
Який нуклід містить однакове число протонів і нейтронів у ядрі?

А ^{20}Ne

Б ^{21}Ne

В ^{63}Cu

Г ^{65}Cu

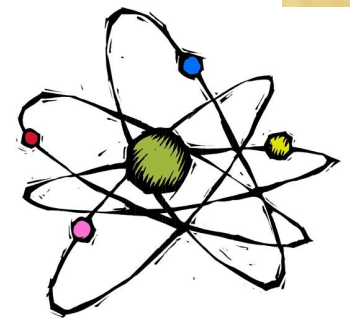
Розташуйте частинки за збільшенням їхніх радіусів.

А атом O

Б атом F

В атом S

Г йон S^{2-}

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

ВИВЧИТИ П.7, 8 ТА
ПРОЙТИ ТЕСТ (ДИВ.ПОПЕРЕДНІ СЛАЙДИ)

